

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΕΙΡΦΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτήσια συνδρομή φράγκα 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 Προσληρωτέα
ΕΤΟΣ 1. — Ἐν Ἀθήναις τῆς 1 Ἀπριλίου 1888. — Ἀριθ. 5.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Περὶ τῆς ζωικῆς θερμότητος.

Εἰς τὰ ζῶα, τὰ ἀναπνέοντα ἀέρα ὑπάρχει δύναμις ἰδίας φύσεως, δι' ἧς παράγεται ἐπαισθητὴ θερμότης ἐντὸς τοῦ διοργανισμοῦ αὐτῶν, διὰ τῆς ὁποίας διατηρεῖται ἡ ζωὴ. Ἡ θερμότης αὕτη καλεῖται ζωικὴ θερμότης, ἥτις οὐ δύναται ν' ἀντικατασταθῇ οὔτε μὴ τῆς ἡλιακῆς οὔτε ἐκ τῆς τεχνητῆς θερμότητος.

Ὁ τρόπος τῆς παραγωγῆς τῆς ζωικῆς θερμότητος γίνεσθαι διὰ τὴ μηχανικῆς κινήσεως τοῦ θώρακος ἐκ συστολῶν καὶ διαστολῶν αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ταυτοχρόνου κινήσεως τῶν πνευμάτων, ἅπερ ἀποτελοῦσι τὴν ἀνάπνοσιν. Διὰ τῶν κινήσεων τούτων φεράται εἰς τοὺς πνεύμονας ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, καὶ διὰ χημικῆς δυνάμεως, δι' ἧς τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος ἐνοῦται ἐν τοῖς πνεύμοις μετὰ τοῦ ἐν τῷ αἵματι εὐρισκομένου ἀνθρακός, παράγεται χημικῶς ἀνθρακικὸν ὀξύ. ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης χημικῆς ἐνώσεως ἀποτελεῖται τὸ ζωικὸν θερμολόγον, ἃξ οὗ ἡ ζωικὴ θερμότης. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔπεται ὅτι ἕσον πλεον ὀξυγόνον κατανα-

λίσκεται ἐν τοῖς πνεύμοσι, τόσον πλεον ἀποταλείται θερμὸν καὶ θερμότης. Ὅσον λοιπὸν εὐρύτεροι εἰσιν οἱ πνεύμονες, καὶ ταχύτερον ἡ κίνησις τούτων γίνεται, τόσον πλεον θερμὸν παράγεται, κατὰ πληθὺν ὅμως καὶ οὐχὶ κατὰ ποσὴν (βαθμὸν). Ἡ ἔνωσις τοῦ ὀξυγόνου ἐν τοῖς πνεύμοσι μετὰ τοῦ ἀνθρακός τοῦ αἵματος παράγουσα τὸ ζωϊκὸν θερμὸν ζωογονεῖ τὴν ποιότητα τοῦ αἵματος, ὅπερ καθίστησιν ἐρυθρότερον καὶ κατὰ τι θερμότερον ἢ λειτουργία αὐτὴ καλεῖται *αιμάτωσις*. Διὰ τοῦτο τὰ πτηνὰ, ἔχοντα εὐρύτατα τὰ πνευστικά ὄργανα, καὶ ταχύτερα ἀναπνεύονται, εἰσὶν πολὺ θερμότερα τοῦ ἀνθρώπου· οὗτος μὲν ἔχει ζωϊκὴν θερμότητα +36° τὰ δὲ πτηνὰ +46°. Αὐτὰ δὲ τὰ πτηνὰ, τὰ ὑποκείμενα εἰς τὴν χειμερινὴν νύκτιν, ἐπειδὴ ἐν καιρῷ ταύτῃ μικρὰ γίνεται ἡ ἀναπνοή, ἔχουσι τότε μικρὰν καὶ τὴν ζωϊκὴν θερμότητα.

Τὸ ζωϊκὸν θερμὸν ἐπαυξάνει κατὰ τι, καὶ ἐκ τῆς ἐξομοίσεως, καὶ ἐκ τῆς κινήσεως καὶ τριβῆς τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἱματοφόροις ἀγγείοις, καὶ ἐκ τῆς κινήσεως τῶν μυῶν. Παράγεται κατὰ τι ζωϊκὸν θερμὸν καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς πνεύμοσι ἐνώσεως τοῦ ὀξυγόνου μετὰ τοῦ ὑδρογόνου τῶν ἐν τῷ αἵματι τροφῶν αἰτίνες εἰσέτι δὲν αἰματοποιήθησαν, καὶ ἂν παράγονται χυμῶδες ἀτμοὶ ὕδατος, οἵτινες ἐξέρχονται διὰ τῆς ἐκπνοῆς μετὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τὸ ὑπόλοιπον ἐν τοῖς πνεύμοσι ἄζωτον τοῦ εἰσπνευμένου ἀέρος, καὶ ὃ μὴ καεῖς ἀνθραξ τῶν τροφῶν ἀποβάλλονται διὰ τῶν οὐρῶν καὶ τῶν κοπράνων, φερόμενα διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Τοῦτο ὑποστηρίζει ὁ φυσιολόγος Μάγος.

Ἐντός 24 ὥρῶν ἀποβάλλεται ἐκ μὲν τῶν πνευμένων ὕδατος περὶ τὰ 300 δρόμια· ἐκ δὲ τῶν πόρων τοῦ δέρματος διὰ τῆς κάλλου διαπνοῆς περὶ τὰ ἴσθι 600.

Διαφέρει ὅμως κατὰ τι ὁ βαθμὸς τῆς ζωϊκῆς θερμότητος τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ. Τὰ ἀρτηριακὸν αἷμα εἶνε κατὰ 2^ο θερμότερον τοῦ φλεβικοῦ. Αἱ δὲξίαι κινεῖται τῆς καρδίας εἰς 1^ο θερμότερα τῶν ἀριστερῶν κατὰ 1^ο πέραν τοῦ διαφράγματος εἶνε μικρότερα τῶν μελῶν ἢ θερμότης εἶνε μικρότερα τῆς τοῦ κορμοῦ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ σώματος εἶνε ὀλιγότερον θερμὴ τῶν ἐνδοτέρων.

Ὁ ἀνθρώπος δὲν διατηρεῖ πάντοτε ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν θερμότητα τοῦ 36^ο τῆς ζωϊκῆς θερμότητος. Μεταβάλλεται αὕτη κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονοκτίου, τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, τὸ κλίμα, τὴν ηλικίαν, τὴν κρίσιν, τὸ γένος κλπ.

Ἡ ζωϊκὴ θερμότης τοῦ ἀνθρώπου αὐξεται εἰς 37^ο κατὰ τὴν 8 ὥρ. τῆς πρωίας καὶ τὴν 6^{ην} τῆς ἑσπέρας· κατόπιν ἐλαττώνεται

μέχρι μεσονυκτίου, καὶ μένει στάσιμος μέχρι τῶν 2 ὥρ. μετὰ μεσονυκτίου, εἶτα βαίνει αὐξουσα μέχρι τὰς 6 π. μ. Ἡ διαφορὰ αὕτη κακωφονή· γίνεται ἐν ηλικίᾳ τῶν 20 ἐτῶν. Κατὰ δὲ τὰ 40 ἔως 50 ἔτη μάλιστα καταφανῆς γίνεται.

Τὸν χειμῶνα παράγεται πλεον ζωϊκὸν θερμὸν, ἐπομένως κακωφασκεται περισσότερο ὀξυγόνον, καὶ ἐξάγεται περισσότερο ἀνθρακικὸν ὀξύ, καὶ ταῦτα γίνονται ἵνα ἡ ζωϊκὴ θερμότης δυνήται νὰ ἐπαρῆ εἰς τὸ περιβάλλον ψυχρός, τὸ ὅποιον ἀφαιρεῖ τὴν τοῦ σώματος θερμότητα, διὰ τοῦτο ἐν καιρῷ ψυχρός ὁ ἰδρῶς αὐξεῖ τὴν αἰσθησὶν τοῦ ψυχρός· διότι καὶ οὗτος ἀφαιρεῖ μέρος ἐκ τῆς ζωϊκῆς θερμότητος, τὸ δὲ ὀέρος ἰσορροπεύει.

Οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων παράγουσι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πλεον ζωϊκὸν θερμὸν ἢ οἱ τῶν θερμῶν. Τὰ νεογὰ ὀλιγότερον τῶν ἐφήδων· οἱ γέροντες ὀλιγότερον τῶν ἀνδρῶν. Οἱ λεπροὶ, οἱ ἀδύνατοι, οἱ ἀναρρώνοντες ὀλιγότερον τῶν εὐεκτῶν· τὸ ἄρρεν ὀλιγότερον τοῦ θήλεως κτλ.

Ἐν γένει ὅσον μεγαλειτέρα εἶνε ἡ τῆς ἀτμοσφαιρας θερμότης, τόσον ὀλιγότερα παράγεται ἡ ζωϊκὴ θερμότης. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν μεταβαίη τις ἐκ ψυχροῦ κλιματος εἰς θερμότερον, αὐξεῖ ἢ τῆς περιφερείας τοῦ δέρματος θερμότης μέχρι ἐνός βαθμοῦ.

Διακριτέον δύο εἶδη αὐξήσεως ζωϊκῆς θερμότητος, αὐξῆσιν κατὰ πληθὺν θερμότητος, διατηρουμένης τῆς αὐτῆς ποιότητος (τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ) π.χ. τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχοντος ζωϊκῆς θερμότητος πάντοτε +36^ο δύναται αὕτη νὰ ἦνε ὀλίγη ὥστε νὰ μὴ ἐπαρῆ νὰ θερμάνῃ ὅλον τὸ σῶμα ἀλλὰ μέρος τοῦτου, τὰ ἐντὸς μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ αὐξηθῇ κατὰ πληθὺν, ἵνα γίνετα διὰ τῆς παραγωγῆς ζωϊκῆς θερμότητος ἔσθθεν τῆ γρήσει τονικῶν ποτῶν καὶ τροφῶν παραγοῦσιν ζωϊκὴν θερμότητα· εἰ εἰσιν αἱ λιπαραὶ, αἱ ζαχαρώδεις, οἰγοπνευματώδεις, κλπ. ἢ τῆ προσθήκῃ ζωϊκῆς θερμότητος ἔσθθεν· ἢ τορευτικῶν ἐντρίψεων, ἢ τεγγητῆς θερμότητος.

Β Κατὰ βαθμὸν, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς πυρετοὺς, ἢ ἐν τῇ ἐπιφάνειᾳ θερμάνει τοῦ σώματος ἐν θερμότητι λουτρῶ.

(ἀκολουθεῖ)

Β. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Περὶ χοροῦ.

Ὁ χορὸς εἶνε ἐξαιρετος σωμαστικὰ· διότι αἱ κινήσεις γίνονται

εις ὄλους σχεδὸν τοὺς μῦς τοῦ σώματος μετὰ ρυθμοῦ μουσικῶν δι' ἄσματος, δι' ὄργανου, διαγείροντος καὶ τονίζοντος συνῆμ και τὰ νεῦρα. Οἱ ἀρχαῖοι ἐχόρευον μετὰ πλείστης καὶ παικίλης τέχνης, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπερβαλλόντως. Ὁ εὐπατρίδης Ἴπποκλείδης ὁ Φιλαίδης χορεύσας ἐν Σικυῶνι ὑπερβαλλόντως καὶ ἀσέμνως καὶ τοὶ τεχνιέντως, ἀπέτυχε τοῦ λαθεῖν σύζυγον τῆν Ἀγαρίστην, θυγατέρα τοῦ βασιλέως Κλεισθένης τοῦ Σικυωνίου. Ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ἀποτυχῶν εἶπε τὸ αὐτοφροντὺς Ἴπποκλείδης. Τοσοῦτον τὸν χορὸν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι ἐπίσημον καὶ ἐντιμὸν ὡς ἐνδοξόν καὶ σοφόν, ὥστε ὁ Πίνδαρος τὸν Ἀπόλλωνα καλεῖ τμητικῶς ὀρχιστήν. Ὁ δὲ Κορίνθιος Εὐμόλος περιστασι τὸν Δία ὀρχούμενον λέγων

«Μέσσοισιν δ' ὀρχεῖτο πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.»

Ὁ Σωκράτης ἠρέσκατο εἰς τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ τῆς Μέρουδ, ὀρχήσεως. Πολλὰκις μόνος του χάριν σωματικῆς καὶ εὐεξίας ἐχόρευεν, καὶ ὅταν αἰφνης γνώριμὸς τις τὸν ἔβλεπεν, ἐλέγεν ὅτι ἡ ὀρχησις εἶνε τὸ μᾶλλον ἐξαιρέτων γυμνάσιον διότι γυμνάζει ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Ἐνεκεν τῆς μεγάλης ἀξίας, ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον εἰς τὴν ὀρχησιν (τὸν χορὸν) εἶχε τότε συσταθῆ καὶ ἔθνικος χορὸς πανηγυρικός. Τοιοῦτη πανήγυρις ὑπῆρχεν ἐν Μαντινείᾳ τῆς Ἀρκαδίας.

Τρία εἶδη χοροῦ εἶχον οἱ ἀρχαῖοι ἐχόρευεν α) εἰς μόνος ὡς νῦν ποιῶσιν ἐν Θεατροῖς οἱ Ἑὐρωπαϊοὶ τὸ μπαλέτον, οὕτως ἐχόρευεν ἡ Ἡρωιδίς ἢ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰ. Προδρόμου ἐπὶ πίνακι κτήσασα παρὰ τοῦ Ἡρώδου. β) Δύο ἀπέναντι ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, καὶ ἐλέγοντο οἱ οὕτω χορεύοντες κυβιστητήρες ἥσαν οὗτοι ἐπαγγελματίαι, ὡς οἱ παρὰ ταῖς Ἀσιανοῖς οἱ τσίρκιδες καὶ αἱ τσιγκίται γυναῖκες, νῦν διατηρεῖται παρ' ἡμῶν ὁ καρσιμαζις. Καὶ οἱ τότε ἐχόρευον ἄδοντες, ἢ μουσικῶς ἔπαιζον ὄργανα καὶ κατὰ τὴν ἦχον τοῦτον ἐχόρευον. γ) Πολλοὶ συγκρατούμενοι διὰ τὸν γυμρῶν καὶ πάντες κυκλικῶς κινούμενοι, ταῦτοχρόνως κινῶντες τοὺς πόδας, ὡς νῦν γίνεται καὶ παρ' ἡμῶν ὁ χορὸς. Τοιοῦτου χοροῦ ἀρχαῖοθεν διακρίνονται διάφοροι τρόποι, ὡς παρ' ἡμῶν ὁ σπητής, ἀρβανίτικος, στρατός, γιανιώτικος, καλαματιανός, ὁ σπηνωιώτικος, ὁ βερατιανός, ὁ σκυριανός κλπ. καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ὡσαύτως διάφορα εἶδη χορῶν, τὸν δωρικόν, τὴν πυρρίχην, τὴν αἰκινίην, κλπ. καὶ ἐπὶ Ὀμήρου διακρίνοντο διάφορα εἶδη τοιοῦτων χορῶν. Οἱ δὲ μουσικοὶ ἔσταντο ἐν τῇ μέσῃ τοῦ χοροῦ καὶ διὰ κινήσεων τοῦ σώματος αὐτῶν ὠδήγουν τοὺς χορεύοντας οὕτω καὶ

ἤδη εἶτι, ὅταν χορεύουσιν ἐν ὑπαίθρῳ, οἱ ἔμπειροὶ βιοιτιζίδες ἰσάμενοι ἐν τῇ μέσῃ πολλαχοῦ διὰ σχημάτων ὠδηγοῦσι τὸν αὐτοῦτον τὸν χορὸν εἰς τὸν ρυθμόν.

Οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ εἰσιν οἱ μᾶλλον εὐπρεπέστεροι καὶ ὑγιεινότεροι.

Οἱ εὐρωπαϊκοὶ εἰσιν ὄχι πολὺ εὐπρεπεῖς, καὶ κατὰ τὰ ἀνατολικὰ ἤθη ὄχι σεμνοπρεπεῖς.

Ἐν Ἑὐρώπῃ ὁ ἀρχαιότερος χορὸς ἦτο ὁ τῶν κυβιστῶν. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐπενοήθησαν ἐκ τῆς ὑπερφίας τῶν ἵπποτων αἱ καθόλλαι, τὸ βάλς καὶ οἱ παρόμοιοι ὁ χορὸς οὗτος ὡς μάλιστα νῦν γίνεται δὲν ἀποτελεῖ πλήρη σωματικῆν.

Ἐισαχθέντος παρ' ἡμῶν κατὰ πιθηκισμὸν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χοροῦ ὡς ἀριστοῦ εἰς μᾶλλον ἐξευγενισμένους ἀνθρώπους, περιφρονεῖται, ὡς μὴ ἀφειλεν, ὁ ἑλληνικός.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια εἶνε προτιμότερον καὶ πρὸς τὴν εὐρωσιαν συντελέστερον ὡς σωματικὸν γυμνάσιον νὰ διδάσκηται ὁ ἑλληνικός χορὸς μετὰ μουσικῆς, παρὰ ἡ σωμασικία, ἥτις δύναται νὰ ἦνε καλὴ διὰ τὰ ἀρβανα, πῶποτε δὲ καὶ διὰ τὰ θήλαα διότι ἡ ἀνατομικὴ κατάστασις τοῦ σώματος τοῦ θήλαος δὲν εἶνε ἀρμόδια πρὸς τὰ σωματικὰ γυμνάσια.

Ὁ ἑλληνικός χορὸς ἔχει τὰ αὐτὰ βήματα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀνά τρία βήματα ἔμπρὸς καὶ τρία ὀπισθεν ἢτοι προβαίνει πρῶτον ὁ ἀριστερός ποὺς ὕλιγον πρὸς τὰ ἔμπρὸς, ὕπερ λέγεται εἰς βῆμα, εἶτα τίθεται ἔγγυς ὁ δεξιὸς καθέτως ὀπισθεν τοῦ ἀριστεροῦ, ὕπερ λέγεται δύο βήματα, εἶτα ἀμέσως προβαίνει πάλιν πρὸς τὰ ἔμπρὸς ὁ ἀριστερός καὶ λέγεται τρίμ. Κατόπιν δεξιὸς ἔμπρὸς, εἶτα παρακείμενος τίθηται ὁ ἀριστερός πρὸς τὰ ὀπισθεν τοῦ δεξιοῦ καὶ προβαίνει αὐθις ὁ δεξιὸς καὶ οὕτω γίνονται τρίμ αὐθις βήματα. καὶ πάλιν προβαίνει ὁ ἀριστερός κτλ. ὡς πρότερον.

Διαφέρουσι δὲ οἱ χοροὶ μόνον κατὰ τὴν διάφορον εὐστροφίαν. Ὁ δὲ μουσικός ρυθμὸς εἶνε 3/4 διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἀρβανίτικον λεγόμενον καὶ διὰ τὸν βάλς διὰ τὰ ἄλλα εἶδη ἔχει ἄλλον ρυθμόν. 2/4 κλπ.

Ἰσχυροὶ χοροὶ μὲ 4 βήματα τοιοῦτον χορὸν χορεύουσιν οἱ Τσάκωες, ὑπάρχει καὶ μὲ 2 βήματα ὁ λεγόμενος διπλοὺς καθ' ὃν πᾶνόνται ἐκ τῆς ζώνης, ἢ διασταυροῦνται αἱ χεῖρες.

Ὁ χορεύων μεταβάλλει τῇ ἐπιτεργείᾳ τῆς μουσικῆς ἡθὸς, ἀξιωματικῆν, ἠθικὴν, ὑπεροχὴν ἐν χορῷ πάντες ἐξομαίονται.

Πᾶς ἀνθρώπος ἐν χορῷ καὶ ἐν διασκεδάσει δὲν εἶνε ὁ ἴδιος, αἴσος εἶνε πρὸ τοῦ χοροῦ καὶ τῆς διασκεδάσεως. Ἀλλοιοῦται κατὰ

τάς κινήσεις και εκφράσεις και παραστάσεις τσοούτον, ὡστε, ἐάν πράξη ἀλλαγῶν τὰς κινήσεις τοῦ χοροῦ καθίσταται γελοῖος και παράφορος· ἐν χορῶ ποιεῖ κινήσεις ἀλλοκότους· βηματίζει ἀλλοίως τοῦ συνήθους κλπ. και πάντα εἰσὶν ἀποδεκτὰ και εὐχάριστα ἐάν ὅμως τὰυτα πράξη τις καθ' ὁδόν, ἢ ἐν πλατείᾳ θεωρεῖται γελοῖος και παράφρων.

Τὶ ἐχόρευσεν ἕκαστος και μετὰ τίνος, και τί ἐξεφράσθη χροῦων ἢ διασκεδάζων, κλπ. δὲν εἶναι εὐλογον νὰ γίνωνται γινεῖσθαι εἰς τὸ κοινόν· διότι εἰσὶν ἀναρμόδια, ἐπιβλαβῆ ἠθικῶς· τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ.

Ὁ χορὸς ὡς σωμαστικὰ θεωρούμενος ἐπιφέρει ἐλάττωσιν τοῦ πάχους τῆς κοιλίας.

Μετὰ τὸν χορὸν δὲν πρέπει ἀμέσως οὔτε νὰ τρώγῃ ὁ χορεύσας οὔτε νὰ πίνῃ, ἀλλ' ἀπ' οὐ παρέλθῃ ὀλίγος χρόνος.

Οἱ γονεῖς, οἱ κοιθῶντες καλῶς νὰ παιδαγωγῆσων τὰ τέκνων, σφειλοῦσι μικρόθεν νὰ γυμνάζωσι τὰ τέκνα τῶν εἰς τὸν γορὸν και εἰς τὴν μουσικὴν, ἰδίως ὀργανικὴν. Νὰ προτιμῶσι τὴν μάθῃσιν μουσικῶν ὀργάνων εὐχρηστίων και εὐμετακομιστῶν μεταβατικῶν. Τὰ καταλληλότερὰ εἰσὶν ἡ κιθάρα και τὸ μαυτέλινον, ἢ τὸ βιολίον· ἀπερ δύναται τις νὰ ἔχῃ ὄπου και ἐν εἰσκήται· διότι ὁ σκοπὸς τῆς μουσικῆς εἶναι ἡ διασκεδασίς διὰ ταύτης ὄπου και ἐν τις εὐρίσκηται. Τὸ κλειδοκίμβαλον καθίσταται ἀχρηστον· διότι μόνον ἐν τῷ θαλάμῳ, ἐνθα τοῦτο εὐρίσκηται, ὑποχρεοῦται ὁ παῖων νὰ μένῃ, ὄπερ δυσχερὲς συνήθως.

Γ'. Εἰσαγωγή εἰς τὴν φυσιογνωμονικὴν

ἢ φυσιογνωμίου.

Ἐν τῇ φύσει οὐδέποτε δύο πράγματα ὑπάρχουσι τὰ αὐτὰ. Ὑπάρχουσιν ὅμως ὅμοια κατὰ τὸ μᾶλλον και ἥττον.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' οὐ διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐξηυγένησε τὰς ἀσθήσεις του, ἐκῆτησε διὰ τῆς τέχνης, ἔχων δημιουργικὴν δύναμιν· διότι εἶνε καθομοίωμα τοῦ Θεοῦ, νὰ ποιῆσῃ ὁμοιώματα πάντων τῶν ὄντων, και νὰ παραστήσῃ, οὐ μόνον τὸ σχῆμα και τὴν μορφῆς, ἀλλὰ και νὰ ἐκφράσῃ ὑπὸ ἄψυχον σῶμα ἐμψύχους διαθέσεις· ἵνα διὰ τούτων διατηρῆ ἀναμνήσεις χρησίμους εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐκ τούτων παρήχθη ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ και ἡ πλαστικὴ. Αἱ ὄραται αὐταί τέχναι εἰσὶν τῶσόν ἀρχαίαι κατα

γωγῆς, ὅσον εἶνε και ὁ πολιτισμός. Ἡ δὲ τελειότης αὐτῶν συμβαδίζει μετὰ τῆς τελειότητος τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπι Μιφύσεως ἡ γλυπτικὴ ἦτο ἀρκετὰ προωδευμένη, και οἱ τότε ἐποίουν εἰδῶλα, και ὁμοιώματα πολλῶν ὄντων ὡς δῆλον τοῦτο γίνεται ἐκ αἰῆς δευτέρας ἐντολῆς λεγούσης.

Ὅτι ποιῆσεις σεαυτοῦ εἰδῶλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ ὄρατῳ ἄνω, και ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω και ὅσα ἐν ταῖς ὕδασιν ἰσχυράτα τῆς γῆς.

Τὰ περισσῶντα πανάρχαια ἔργα τῆς γλυπτικῆς, ὡς εἰσιν οἱ ἐπὶ τῆς πόλης τοῦ φρουρίου τῶν Μυκηναίων λέοντες, τ' ἀνακαλυφθέντα ἀρχαιότατα ἔργα ἐκ τῶν παρὰ τοῦ Σχλημαν ἀνασκαφῶν ἐν Τροίᾳ και ἐν Μυκῆναις, τὰ παρὰ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερόμενα ἔργα γλυπτικῆς τῶν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως ἀναγλύφων, ἀπερ ἦσαν και ἐκ κράματος χρυσοῦ και κασιτέρου πεποιημένα. Τὰ γλυπτὰ ἐπὶ ἐλεφαντίνου ὄστου τῆς κλίνης τοῦ Ὀδυσσεως, τὰ γλυπτὰ ἐπιπλα τῶν τότε κλπ., διάφοροι ζωγραφίαι ἐπὶ σκευῶν ἀρχαιοτάτων και ἄλλα ἀρχαιοτάτα ἔργα ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμενα εἰς πανάρχαιας πόλεις τῶν Ἀσσυρίων, Φοινίκων, Αἰγυπτίων κλπ. Τὰ ἤδη ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμενα ἐν Εὐρώπῃ σκευῆ και ὄπλα τῆς προϊστορικῆς ἀιθῆρας και ἀπειρα λαίρις ἐποχῆς. Πάντα καταδεικνύουσι τὴν ἀρχαιοτάτην καταγωγὴν τῶν ὀραίων τεχνῶν και τὴν τότε πρόδον τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὅπου οἱ Ἕλληνας παραλαβόντες ἐκ τῶν Αἰγυπτίων, Φοινίκων κλπ. ἀνέπτυξαν εἰς μᾶλλον και ἐτελειοποίησαν εἰς τὸ ἑκακρον. Οὗτοι παρέσχον εἰς τὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς και ζωγραφικῆς ἐμψυχον ἔκφρασιν. Κατέστησαν τὴν γλυπτικὴν και ζωγραφικὴν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τελειότητος· διότι διὰ τοῦ παρατηρητικοῦ και εὐρυχώρου νοῦς των τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει διηρέουνσαν και κατὰ τὴν φύσιν τὰ ἔργα των ἐποίουν και αὐτὰ τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων ἐκ τῶν σχημάτων τῶν φύλλων φυτῶν, καρπῶν, κλπ. ἐλάμβανον.

Οὗτοι ἀκριβέστερον διέγνωσαν τὴν ἐπήρειαν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἠρεύνησαν τὴν ἀμοιβαϊότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, και διὰ τῆς στάσεως, κινήσεως, διαθέσεως τοῦ προσώπου, και ὄλου τοῦ σώματος ἀκαλόγως μετὰ τὴν ἡλικίαν, κρᾶσιν, γένος, ἰδιοσυγκρασίαν, κλίμα, ἀνατροφὴν, και ἠθικὰς και νοεράς διαθέσεις κατάρθωσαν νὰ ἐκφράσωσιν, ὡς ἐβρέθη, τὴν ἐμψυχον κατάστασιν ὑπὸ ἄψυχον σῶμα.

Ἡ γνῶσις λοιπὸν τῆς ἀμοιβαϊότητος τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι ἡ γνῶσις τῆς ἐπήρειας τῶν ψυχικῶν

και νεερών διαθέσεων του ανθρώπου επί του σώματος αυτού αὐτή ἀποτελεῖ τὴν βάλαν τῆς φυσιογνωμοιακῆς καὶ τὴν τελειότητα τῶν ἔργων τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Πῶς δὲ γίνεται ἡ τοιαύτη ἀμοιβαιότης;

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου διαμορφοῦται διὰ τῶν μυῶν, οἵτινες κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν εἰσι προσκεκολλημένοι ἐπὶ τῶν ὀστέων οἱ μῦς περικαλύπτουσι τὰ ὀστά καὶ παρέχουσι τὸ φυσικὸν σχῆμα καὶ τὴν μορφήν τοῦ σώματος. Κινούμενοι οἱ μῦς διὰ τῆς αὐτοληθῆς καὶ χαλαρώσεως αὐτῶν μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα αὐτῶν καὶ τροποποιῶσι τὴν μορφήν τοῦ σώματος, τὴν ὁποῖαν δεῖκνυει τὸ δέρμα, τὸ ὅποσον περικαλύπτει τοὺς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μῦς τοῦ σώματος. Διὰ τῶν τοιούτων κινήσεων γίνονται οἱ διάφοροι χαρακτῆρες τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἄλλου σώματος.

Αἱ δυνάμεις τῆς διανοίας, τῆς κρίσεως, τῆς μνήμης, τῆς γεντασίας κλπ. αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τῆς καρδίας ἢ χαρᾶς, ἢ λύπης, ὁ θυμὸς, ἢ ἰλαρότης κλπ. ἢ ὀργανικὴ ἐπίδρασις, ἢ πείνα, ὁ κῆρος, ἢ υγίεια, ἢ νόσος κλπ. πάντα ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διαφόρως διαθέτουσι τοὺς μῦς καὶ τὰ νεῦρα. Ὄταν καὶ ἐκ τῆς διαφορῆς διαθέσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὑποδεικνύεται ὁ ἐσωτερικὸς ἀνθρωπος, ἢτοι αἱ ἠθικαὶ διαθέσεις αὐτοῦ.

« Δοκεῖ μοι, λέγει ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης, ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦμένη συναλλοιοῖ τὴν τοῦ σώματος μορφήν. Πάλιν ἡ τοῦ σώματος μορφή ἀλλοιοῦμένη συναλλοιοῖ τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν. Συμφαγῆς δὲ ὅτι ταῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἕρμαια αἱ μορφαὶ τοῦ σώματος ἐπιγίγνονται. (ἀκολουθεῖ).

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ
ΒΕΑΝΘΗΜΑΤΙΚΑΙ ΝΟΣΟΙ

Περὶ ἐκζέματος.

Ἀποτελεῖται ἐκ μικρῶν φλυκταίνων, προσεγγιζουσῶν πρὸς ἀλλήλας, αἵτινες παρέχουσι κνισμὸν καὶ καῦσιν. Ἐκρέει ὀφθαλμοὺς ὑγρὸν ὑπέρουθρον ἐνίοτε καὶ ἐπέρχεται ἀπολεπίδωσις τῆς ἐπιδερματίδος, εἶνε τὸ παρ' ἡμῖν ἀρρυθρόφλεγμα.

Ἡ θεραπεία αὐτοῦ εἶνε δύσκολος. Ἡ ἐπαλοιφὴ τοῦ ἐμπυρευματικῶ ἔλαίου τοῦ ΚΑΔ, τῆς ὑγρᾶς πίσεως (κατραμίου), τοῦ βάλματος τῆς πταρνικῆς (ημιτσίκα), τοῦ θείου καὶ ἄλλα τινα ἐπιτυγχάνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔρα Φοῖβον ἔτους Β'. σελ. β. 30 137.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων θεραπευτικῶν φαρμάκων ἐσωτερικῶς διδομένων κατὰ τοῦ ἐκζέματος, τὰ μᾶλλον ἐπιτυγχάνοντά εἰσιν τὰ καταπότια ταῦτα, τὰ κάτωθι ἀναγραφόμενα, ἐξ ὧν λαμβάνει ὁ πάσχων ἀνὰ ἓν πρῶτὴ καὶ ἑσπέρας.

Ἐξωτερικῶς ἐπάλειψε τὸ πάσχον μέρος πρῶτὴ καὶ ἑσπέρας διὰ ταύτης τῆς σκευασίας.

Λάβε βάλματος τῆς πταρνικῆς ἔρα 24 βάλματος ἰωδίου στάγμακα 20 καὶ ὑδροοδικοῦ κάλειως ἔρα 1. μίξον κατὰ τέχνην ἢ διὰ τῆς ἐκείνης ἔραμ. πταρνικῆς ἔρα 24, θειικοῦ χαλκοῦ κόκ. 10 μ. διαλ. κ. τ.

Περὶ Πέμφιγος

Παρίσταται μετὰ κνισμοῦ, μεθ' οὗ ἀναφαίνονται πλάκες ἐρυθραὶ, ἐπ' ὧν γεννῶνται προμόλυγες ὀγκώδεις, ὡς αἱ τοῦ πρωτοθάμβιου καύματος, ἢ ὡς αἱ τοῦ ἐκδορίου ἔχουσι χροῖμα κυτρινωπὸν, εἰσι διαφανεῖς. Κατὰ τὴν τρίτην ἢ τὴν τετάρτην ἡμέραν βήγγονται καὶ ἐκχύνεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν. Ὁ ὕγκος τῆς φλυκταίνης δύναται νὰ ἦναι ἀπὸ ἐρεθίνθου μέχρι ὠτοῦ, διόπερ καλεῖται ὑπότινων περιτός (ἢ νόσος) ἐκδύριος. Περιτός κοπιώδης. Τὸ ἐξάνθημα τοῦτο δὲν συμβαίνει πάντοτε μετὰ πυρετοῦ. Ἐὰ ἀρχικὰ αἰτία τῆς παραγωγῆς εἰσι σχεδὸν ἄγνωστα. Ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ κάθους καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἔγκου τῶν φλυκταίνων.

Ὄταν τὸ πάθος εἶνε ἀπύρετον, τρυπῶνται ἐλαφρῶς αἱ φλύκταιναι καὶ ἐκρέει τὸ ὑγρὸν, καὶ ἐπιτίθεται ἀλοιφὴ σπέρματος κήτους ἐπὶ μῶτοῦ (ξανθοῦ) ἀλλαζομένη πρῶτὴ καὶ ἑσπέρας. Ὄταν ἔρχεται μετὰ πυρετοῦ, καὶ ἔχη ἔκτασιν μείζονα, τότε πρέπει νὰ διητηρῆ ὡσαύτως ἢ ἐπιδερμὶς τῆς φλυκταίνης ἐπὶ τῆς θέσεως, νὰ μὴ γείνη προστριβὴ τις ἐπ' αὐτῶν, καὶ νὰ ἐπιτίθεται ἀλοιφὴ, συνισαμένη ἐκ σπέρματος κήτους ἔρα 4. ἔνθα προστίθεται ἐκχυλίματος πταρνικῆς ἔρα 1]2 καὶ ὀπίου κόκ. 10. Καθαρίζεται καὶ πλύνεται ἢ πληγῆ διὰ ἀψιφήματος κίνας οἰνώδους, ἢ διὰ ὑγροῦ ἀποτελουμένου ἐξ ἐνὸς μέρους βάλματος πταρνικῆς, καὶ ἐξ ἐνὸς ὕδατος Ἀλλάζει καὶ πλύνεται ἢ πληγῆ πρῶτὴ καὶ ἑσπέρας ἐσωτερικῶς δοθέν πρὸς πόσιν λεμονιάδας πορτοκαλλιάδας, ὡς καὶ τὰ ἐξῆς

καταπότια, ὧν λαμβάνει πρῶτὴ καὶ ἐσπέρως ἀνὰ ἓν ἢ δύο.
 Λάβε στίμμεως διαφοροτικῶν πεπλωμένου δρ. 1/2
 (antim. diaph. lavat)
 ἐκχυλίσματος Κασσίας (Ext Cassiae) δρ. 1/2
 ἐκχυλίσματος σκασσαφράσου (extr. sassaf.) δρ. 1/2
 ἐκχυλίσματος γλυκυπικρού (extr. dulcamarae) δρ. 1/2
 ἐκχυλ. Ιεροξύλου (extr. guaiaci) δρ. 1/2
 μίξον ποίησον καταπότια ἀριθ. 30.
 Περὶ ἄλλων ἔτι ἰατρικῶν ὄρα Φοῖβον ἔτους Δ'. σελ. 95.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ

Περὶ σκήλλης.

Μεταξὺ τῶν φυτικῶν διουρητικῶν ἡ σκήλλη (μπότζικας ἢ σκυλοχρέμμυδον) εἶνε τὸ μᾶλλον διουρητικόν, δεδομένη ὑπό δόσιν μικρὰν ὑπὸ δόσιν ἐκχυλίσματος κόκκων 1 μέχρι 4 εἶνε διουρητικόν ἐκχυλίσματος 5 μέχρι 10 εἶνε ἀποφλεγματικόν διότι αἰθερὴν ἐκκρίσιν τῶν βρόχων ὑπὸ ἔτι μείζονα δόσιν ἐπιφέρει νευρίαν, ἐμετον καὶ καρδιαλίαν. Ὁ οἶνος καὶ τὰ ἔξυνα καταγοῦσι τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα διὰ τοῦτο ἐν τῇ φαρμακοποιᾷ κατασκευάζεται ἡ σκήλλη εἰς βάμμα οἰνώδες, ἢ ἔσδαρ οὕτω γίνεταί τὸ ἔξυμιλι σκήλλης, καὶ ὁ οἶνος τῆς σκήλλης γίνεταί καὶ βάμμα δι' οἶνοπνεύματος.

Πρὸς τὴν τοιαύτην χρῆσιν τὰ τρυφερὰ κελύφη τῆς σκήλλης ζεματίζονται ἐν ζέοντι ὕδατι, ἵνα ἀποβάλλωσι τὴν δριμύτην καὶ θριπτικὴν ὕλην, ἣτις διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι διότι ἄλλως ἐπιγίνονται ἐρεθισμοὶ καὶ φλογώσεις διὰ τοῦτο ἐὰν γλυκὸν κέλυρον σκήλλης ἐπιτρέβηται ἐπὶ τοῦ δέρματος παράγεται ἐρύθημα μετὰ κνισμοῦ ἰσχυροῦ καὶ πόνου.

Οἱ ἐμπειρικοὶ ἀφ' οὗ, ὡς ἐρέθη, ζεματίζωσι τὰ κέλυφον ὀλίγοι ταῦτα ἐν ἰγδίῳ, καὶ τὰ ἐνοῦσι μετὰ θηριακῆς ἢ μετὰ νέων ἀρωματικῶν κινέλλας, μοσχοπιπέρου, γκουραφῶν, μοσχοκαρύων κλπ. ἢ ἀντι-θηριακῆς προσθέτουσι κόκκον ὀπίου, προσβίτουσιν ἀγάλαγον μέλι καὶ δίδουσιν ἀνὰ μίαν καταλίαν πρῶτὴ καὶ ἐσπέραν πρὸς θεραπείαν τοῦ χρανίου βηχός. Κατὰ τὸν μεσοδικ

ἢ χρῆσις τῆς σκήλλης ἐθεωρεῖτο ὡς θεραπεύουσα καὶ αὐτὴν τὴν χρῆσιν

ὑπὸ μεγάλην δόσιν εἶνε δηλητήριον ἀντίδοτον τότε εἶνε τὸ τρετικόν, καὶ τὸ ἰωδοῦχον ὕδωρ.

Τὴν σκήλλην ἐμπειρικοὶ πινεας χρῶνται ἐξωτερικῶς πρὸς θεραπείαν τῆς ἔδρωφοβίας. Διασχίζουσιν ὀλόκληρον κεφαλὴν σκήλλης τὴν θέττουσιν ἐπὶ πυρὸς ἀνορθάκων μέχρις οὗ καλῶς ἐψηθῇ, καὶ ἐπιτρέβουσι διὰ ταύτης τὴν βόσχην ὕλην.

Πρὸς ἐξωτερικὴν ἰατρικὴν χρῆσιν γίνεται ἐπαλοιφὴ ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ οἰνώδους βάμματος τῆς σκήλλης ἠνωμένου μετὰ βάμματος δακτυλίτιδος διότι ἀμφότερα ἠνωμένα ἐνεργοῦσι περισσότερο ὡς διουρητικά· ἰδιὸ κατὰ τῆς ὑδρωπικίας ὠφέλοῦσι.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Περὶ ἰατρικῶν συστημάτων.

Ἀπὸ Ἰπποκράτους καὶ ἐντέθεν κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς ἀνεφάνησαν πνεύματὰ τινὰ ἰατρικὰ τὰ ὁποῖα τὴν θεραπευτικὴν ἐθετο ἐντὸς ὁρῶν τινῶν ἰδίου συστήματος. Ἡ αἰθμία τούτων εἶνε μεγάλη καὶ μόνον λέγομεν τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦντα συστήματα θεραπευτικῆς διότι ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου πάντες καὶ πάντοτε οἱ ἰατροὶ συμφωνοῦσι κατὰ τὰς περιγραφὰς ἐν τῇ νοσολογίᾳ.

Ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν συστημάτων ἐπικρατοῦντα εἰσὶ πέντε. Ἡ εὐπικὴ θεραπευτικὴ, τῆς ὁποίας ὁπαδοὶ εἰσὶν οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο εἰς πάσαν νόσον δίδεται πάντοτε καθάρσιον, κινίνον, καλομέλι ἐντριβή, ἀμμωνιαχόν ἀλοιφῆς κλπ. γάλα, κωνιά, καὶ ζωμός βοείου κρέατος. Εἰς χρόνιαν νόσον ἐλαιον ὀνίσκου (λάδι τῆς μουραῦνας) ἀπέψημα κίνας, ὑδροψιδικόν, κάλι, ἀρπινικόν, κινίνον, κρεσσάζον, φαινικόν ἰόξυ ἢ ἀντισηπτικά.

Ἡ φαρμακολογικὴ θεραπευτικὴ δὲν ἔχει ὑπόληψιν εἰς τὰ φάρμακα, δὲν ἀπαδέχεται εἰδικήτητα ἰατρικοῦ κατὰ ἰδίαν νόσον· ἀδέχεται κίνα, καλομέλι, καὶ κινίνον, καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ἡγίεινης γίνεται μᾶλλον ὑγιεινὴ θεραπεία παρὰ θεραπευτικὴ. Τὸ γάλα καὶ τὸ κωνιά δὲν ἀποκρούεται οὔτε ὁ ζωμός.

Ἡ ὁμοιοπαθητικὴ Θεραπεία ἥτις εἶνε κλάδος ιδιότροπος τῆς φυσιολογικῆς Θεραπείας αὐτὴ δίδει ἰατρικὰ εἰς μικροτάτην καὶ ἀνεπαίσθητον δόσιν κατὰ πάσης νόσου· δίδει φαρμάκου μόρια, τὸ ὅποτον ὅταν δοθῇ ἐν μεγάλῃ δόσει παράγει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὰ τῆς νόσου συμπτώματα. Οὕτω, δοξάζει ὅτι διὰ τοῦ φαρμάκου ἀντικαθίστα τὰ τούτου συμπτώματα ἐπὶ τῆς νόσου. Τὰ Θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα ταύτης ἀποδοτέα μᾶλλον εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην αὐστηρὰν διαίταν. Εἶνε Θεραπεία ἀντικαταστατικὴ.

Ἡ ὕδροθεραπευτικὴ, ἥτις Θεραπεύει διὰ κατευνασίων καὶ λουτρῶν ψυχρῶ ὕδατι πρὸς τὴν ἐν γένει τακτοποίησιν τῆς ἀδύλου διακροῆς ἀνευ φαρμάκων οὐσιωδῶν.

Ἡ ἐλεγκτικὴ ἢ πριακτικὴ Θεραπεία, ἥτις ἔχει ὀλίγους ὀπαδοὺς, ἀλλὰ σπουδαίους καὶ φιλοσόφους. Ἡ Θεραπευτικὴ αὕτη παραδέχεται εἰδικὰ φάρμακα κατὰ πάσης νόσου καὶ φάρμακα γενικώτερα καὶ φάρμακα ἐνεργοῦντα εἰδικῶς ἐπὶ ὄργανον, καρδίας, ἥπατος, σπληνός, μήτρας κλπ., τὰ ὅποια μεταχειρίζεται κατὰ τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν, τὴν κρᾶσιν κλπ. τοῦ νοσοῦντος· γίνεται χρῆσις καὶ παντός συντελεστικοῦ καὶ πεπειραμένου μέσου. Αὕτη καὶ καθάρσιον, καὶ βδέλλα, καὶ φλεβοτομίαν καὶ κίναν καὶ κινίναν, καὶ πᾶν εἶδος Θεραπευτικῆς ιδιότητος φάρμακον μεταχειρίζεται. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ἐπιπικρονον ἀπαιτεῖ πολυμάθειαν καὶ πείραν. Ἡ δὲ Θεραπεία εἶνε Θετικωτάτη καὶ μᾶλλον ἐπιτυχής, ἀλλ' ἔχει ὀλίγους ὀπαδοὺς.

Αὕτη ἐκλέγει καὶ λαμβάνει τὸ κατάλληλον ἐκ παντός ἄλλου Θεραπευτικοῦ συστήματος· διαίταν ὑγιεινὴν ἐπιβάλλει κατὰ τὰς περιστάσεις· οὐδὲν ἀποκλείει· πᾶν δὲ ὅπερ ἢ πολυχρόνιος πείρα ἐβεβαίωσεν εἶνε φίλον τῇ Θεραπευτικῇ ταύτῃ ἀρέεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐμπειρικῆς Θεραπείας τὰ ὁμολογουμένως ὠφέλιμα.

Ἡ Θεωρία τῆς Θεραπευτικῆς ταύτης ἐξάγεται ἐκ τῆς πρακτικῆς.

Πρόχειρα ἰατρικὰ κατὰ τῶν ἀερίων τῶν ἐντέρων.

Ἡ ἀγγελικὴ ρίζα, τὸ ἀνηθον, τὸ γλυκάνισον, ὁ ἥδιοςμος, ἡ μέλισσα, ἡ φασκομηλέα (ἐλελίφακος) τὰ χαμάμηλα, λαμβανόμενα ὑπὸ ἔγχυμα καὶ ὑπὸ δόσιν 2 ἕως 4 δραμῶν ἐν ὕδατι δρ. 40.

Ἐλεφαντιάσεως σημεῖα.

Ρις σμῆ ἐξογκουμένη, χεῖλη παχέα, ὡτα ἐπηυξημένα ὁμοια σκούρα.

Τὸ κρέας, τῶν κερμηκότων κτηνῶν ἐκ κύτων καὶ κακοπαθείας, βοῶν καὶ προβάτων εἶνε κακῆς ποιότητος καὶ ἐπιβλαβὲς τῇ υγίει.

Τοῦ σκοροῦδου ἡ γλήνη ἐὰν βράσῃ ἐκφλοιδισμένον γυμνὴ παρέγει μεγάλην ὀσμὴν σκοροῦδου. Ἐὰν ὅμοις βράσῃ μετὰ τοῦ κελύφου παρέχει δεκάκις μικροτέραν ὀσμὴν.

Νέον φάρμακον ἐδημοσιεύθη κατὰ τῆς φθίσεως. Ἡ βρώσις τοῦ γάλακτος ἐνθα ἔβρασε ποσὸν πάχους χοίρου. Πολλοὶ δοκιμάσουσι τοῦτο ἐν Εὐρώπῃ καὶ λέγουσιν ὅτι ἰθεράπευσαν. Ἡ πείρα ἐπὶ πολὺ γιγνομένη θέλει δείξει τὴν ἀλήθειαν.

Διεύθη ἑλληνικὴ συγγραφὴ συγγραφεῖσα παρὰ τινος ἰεῖ-δοίημοκρίτου, ἐν τῇ ὅποις περιγράφονται πολλὰ χυμικὰ σκευασία παναρχαίας αἰγυπτιακῆς ἐποχῆς, ἐξ ἧν δήλον γίνεται ὅτι οἱ τότε ἐγνώριζον πολλὰ χυμικὰ, τὰ ὅποια οἱ νεώτατοι θεωροῦσιν ὡς νεώτερας ἐφευρέσεις. Ἴκει ἀναγράφεται ἡ κατασκευὴ τῆς ὕλου, τοῦ μέλτου, ὁ χρωματισμὸς τῶν τεχνητῶν λῖθων· σκευασία λαμπυρίζουσῶν ἐπιχρισμάτων (βερονικίων), δι' ἧν ἐπήλειπον τ' ἀγάλματα καὶ τὰ κοσμήματα. Τὸ ἐκ τοῦ φωσφόρου φῶς παρήγαγον διὰ χυμικῶν μεθόδων κλπ.

Ἡ ὕλος ὑπῆρχε γνωστὴ ἐν Αἰγύπτῳ 1700 ἔτη π. Χ.

Κατὰ τὴν διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ Παναμᾶ τῆς Ἀμερικῆς εὐρέθη ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεθηνικοῦ Ὠλεκανοῦ εἶνε ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ Ἀτλαντικοῦ κατὰ 3 μέτρα.

Κατὰ δὲ τὴν τομὴν τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ ἡ ἐπιφάνεια τῆς Θαλάσσης τοῦ κορινθιακοῦ κόλπου εἶνε ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ σαρωνικοῦ κατὰ 60 ἑκατοστὰ μέτρον.

Τὸ προφυλακτικὸν ὄξος τῶν κλεπτῶν, χρησιμεῖον πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῶν κολλητικῶν νόσων.

Ὅταν ἐν Μασσαλίᾳ τὸ 1720 ἐνέσκηψεν ὁ βουβωνικός λοιμὸς (πανόλη κοινῶς) τέσσαρες κλέπτει ἐπεννόησαν σκευασθῆναι βάρβατος ἀρωματικῶ ὄξους, ἐξ οὗ ἀλειφόμενοι εἰσῆλθον εἰς τὰς μεμολυσμένας οἰκίας καὶ ἐκλεπτον χωρὶς νὰ προσβάλλωνται ἐκ τῆς ἐπιδημίας. Μετὰ τὴν πύσιν τῆς ἐπιδημίας ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ ἐπελήφθη τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ἐρωτώμενοι πῶς κατάρθουν ν' ἀποφύγῃσι τὴν νόσον, ἀπήντησαν ὅτι ἠλείφοντο τὸ σῆμα καὶ ἔπινον ὀλίγον ἕκ τινος ἀρωματικῶ ὄξους, τὸ ὅποτον συνίστατο ἐκ τῶν κάτωθι ὕλων.

Λάβε λευκοῦ ὄξους	δρ. 400
ἀψίνθου	δρ. 12
ροσμαρίνου (ἀβρατόνου)	δρ. 12
φασκομιλέας	δρ. 12
ἡδυσίμου	δρ. 12
ἀνθ' η λαβάντας	δρ. 12
σχορῶδου κεφαλᾶς μεγάλης	2
κανέλλας (κινναμώμου)	δρ. 2
γαρουφαλίων	δρ. 2
μοσχοκαριῶν	δρ. 2

Τὰ μὲν ξηρὰ συντριβον, τὰ δὲ γλυρὰ κόψον εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ θες ἅπαντα ἐντὸς τοῦ ὄξους, τὸ ὅποτον ἄφες οὕτως ἕνα μῆνα ἐκτεθειμένον εἰς τὴν ἥλιον ἐντὸς φιάλης καλῶς παματισμένης. Βίβα στραγγισθὸν καλῶς καὶ πρόσθε δρ. 4 κερουράς διαλελυμένης εἰς 40 δράχμια οἰνοπνεύματος.

Ἐπάρχει καὶ ἄλλο ἱστορικὸν περὶ τοῦ ὄξους τούτου.

Τὴν σκευασίαν ταύτην καὶ ἤδη πολλοῦ χρόνου ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῶν ἐπιδημιῶν, καὶ κατ' αὐτῆς τῆς χολέρας καὶ τῆς αὐλογείας. Καλὸν ἐστὶν ἐν ἐποχῇ ἐνσκήψεως ἐπιδημίας νὰ εὐρίσκηται ἐν πάσῃ οἰκίᾳ τὸ ἱατρικὸν τοῦτο καὶ χοῦσι νὰ γίγνηται πρὸς προφύλαξιν.

Ἰσχυαιμον ἦταν τὰ οὖλα τοῦ σώματος αἰματηνῶσι.

Λάβε κόγιως μακροσιπέρεως (perper lungu), κόνεως πόσι παρθενίου (Herbar matricarii) ἕσα μέρη. Ἀναμίξον καὶ ἐπίθει ὀλίγον πασσὸν ἐπὶ τῶν οὐλων πρῶτ' καὶ ἐσπέρας.

Στερεοποιήσις τοῦ πετρελαίου.

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπιζητεῖται τρόπος πρὸς στερεοποίησιν τοῦ πετρελαίου διότι μεταφερόμενον ὑγρὸν ἐπιφέρει ἐνίοτε πυρκαϊὰς εἰς τὰ πλοῖα· ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν ἔσται ευκατάτοτον. Ἰδού ὁ ἤδη εὐρεθεὶς ἀρμοδιώτερος τρόπος.

Εἰς 100 μέρη πετρελαίου κατὰ βάρους πρόσθε 1 ἕως 3 μέρη σάπινος κοινοῦ τετριμμένου, καὶ ἀναμίξας ἄφες νὰ βράσῃ ἐπὶ 1½ ὥραν περίπου, εἶτα ἄφες νὰ ψυχραθῇ. Ὁ σάπιον διαλείπεται οὕτως ἐντελῶς, ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἐλαίου καὶ ἀποτελεῖται μάλα πηκτὴ ὡς τὸ πάχος καὶ δύναται νὰ πλασθῇ ὑπὸ κατὰλληλον θερμότητά· δυσχερῶς καὶ βραδέως ἀνάπτει χωρὶς καπνὸν ἄφνει ὑπόλοιπον 2. 0]0 ὕλην μαύρην καὶ ἀσπρην.

Τί διαφέρει ὁ δούλος ἀπὸ τοῦ ὑπηρέτου.

Τὸ παλαιὸν ὑπάρχον κατοικαὶ τῶν πόλεων δύο εἰδῶν, ἐλεύθεροι, ὡς δούλοι. Οἱ δούλοι ἐκαλοῦντο καὶ ἀνθρώποισι. Ἦσαν ἀνθρώποι ἠγορασμένοι παρὰ ἐλευθέρου, ὅστις ἦτο κύριος τούτων καὶ τοὺς μεταχειρίζεται πρὸς διαφόρους ἐργασίας· ἦτο ὑποχρεωμένος ὁ κύριος νὰ τοὺς τρέφῃ, νὰ τοὺς ἐνδύῃ, καὶ νὰ τοὺς ἔχη κατοικίαν νὰ τοὺς τιμωρῇ ὅπως θέλει καὶ μέχρι θανάτου. Ἡ τοιαύτη θέσις τοῦ δούλου καλλίστα τούτων μαθητῶν κατὰ τοῦ διαπύτου ἢ κυρίου αὐτοῦ, ἀπονεν πρὸς ἐργασίαν καὶ ὑπουλον. Ὁ χριστιανισμὸς κατάρθωσε νὰ παύσῃ τὴν τοιαύτην δουλείαν, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς οἰκίας καὶ τῶν κτημάτων νὰ ἐνεργῶσι μισθωτοὶ ἐλεύθεροι, οἵτινες καλοῦνται ὑπηρέται· διότι παρετήρηθη ὅτι ἡ ἐπὶ μισθῷ ἐργασία γίγνεται καλεϊτέρα καὶ οἰκονομικώτερα· ἐπειδὴ ὁ δούλος (ἀνδράποδον) προσπαθεῖ νὰ ἐργάζηται ὅσον οἶόν τε ὀλιγώτερον.

Ἐπὶ τῆς δουλείας καλεῖται πᾶς ὁ ἐπὶ μισθῷ ἐργαζόμενος, καὶ εἰ μὲν ἐργάζεται εἰς ἰδιώτην καλεῖται ἀπλοῦς ὑπηρέτης, θειράπων κλπ., εἰ δὲ εἰς τὸ δημόσιον καλεῖται δημόσιος ὑπηρέτης, καλεῖται καὶ ὑπάλληλος· διότι ἡ ὑπηρεσία γίγνεται κατὰ διαφόρους βαθμούς, ἐξαρτωμένους ἀπ' ἀλλήλων.

Τὸν ἐν οἰκίᾳ ὑπηρέτην, τὸν ὑπηρετοῦντα πρόσωπον ἢ οἰκογένειαν ἐπὶ τὸ φιλελευθέρωτερον καλοῦσι παρ' ἡμῶν ἐν μὲν τῇ Περ-

λοποννήσῳ παραγυῖόν. ἐν δὲ τῇ Στερεῇ ψυχογυῖόν τὰ ὄνματα ταῦτά εἰσι καταλληλότερα· διότι ὁ ὑπρέτης εἶνε τὸ ἐγγύτερον πρόσωπον, εἰς τὸ ὅποιον ἐμπιστεύεται τις τὰ τῆς οἰκίας πραγμα-
τα καὶ τὰ γινόμενα καὶ πραττάμενα ἐν αὐτῇ. Διὰ τοῦτο ὁ παρα-
γυῖός (ὁ ὑπρέτης) πρέπει νὰ ἦναι ἠθικός, τίμιος, πιστός κλπ. Ἐπὶ
τὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν θηλέων. Ἦν καλὸν ὑπρέτην πρέπει νὰ
τὸν ἀγαπᾶμεν ὡς τέκνον ἡμῶν, καὶ νὰ ἐνδιαφερόμεθα ὑπὲρ τοῦ
του. Καταχρηστικῶς λοιπὸν καὶ ἀπρεπῶς εἰσέτι καλεῖται ὁ διη-
μέτης δούλος· διειρηθήθῃ ἡ λέξις ὡς συνοικειωμένη ἐκ τῆς ἐπο-
χῆς τῆς δουλείας. Ἦδη πρέπει νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τῆς τριακτῆς χρο-
σεως, καὶ νὰ μένῃ μόνον διὰ τοὺς διατελοῦντας ὑπὸ τὴν αὐθαί-
ρετον τυραννίαν τῶν κατακτητῶν ἢ δορυκτῶν βαρβάρων.

Δούλος πᾶς ἄνθρωπος εἶνε μόνον ἐνώπιον τοῦ Παντοκράτο-
ρος Θεοῦ.

Ὁ κατ'οἶκον ὑπρέτης ὑπηρετεῖ τὸ πρόσωπον, ἢ τὴν οἰογί-
νειαν. Ὁ δημόσιος ὑπρέτης ὑπηρετεῖ τὴν κοινωνίαν, τὸν λαόν,
τὸν πολίτην. Ὁ ἀνώτατος ἀρχὼν εἶνε ὁ ἀνώτατος δημόσιος ὑ-
πρέτης.

Ὁ φιλόδοξος καὶ ὁ κενόδοξος ποθεῖ τὴν δημοσίαν ὑπηρε-
σίαν· ὁ συνατός καὶ φύσει ἀνεξάρτητος δὲν ποθεῖ δημοσίαν ὑπηρε-
σίαν, ἔταν δύναται νὰ ζῇ ἀνευ ταύτης. Οὕτως ἔχει ὑπρέτης
ὡς ὁ πολίτης πάντας τοὺς ὑπαλλήλους, καὶ εἶνε ἀνώτερος τού-
των· διότι διὰ τῶν φόρων αὐτοῦ μισθοδοτοῦνται. Ὁ δημόσιος ὑ-
πρέτης, εἶνε ὑπόχρετος νὰ ἐκτελεῖ καὶ νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ
πολίτου πιστῶς καὶ ἐπιμελῶς καὶ ν' ἀκροάζηται τούτου εὐμένως.
Καὶ ὅμως τινὲς κενοδοξίῳ κινούμενοι, ἐν ᾧ δύνανται νὰ ζῶσιν
ἀνεξάρτητοι ἀνευ ὑπηρεσίας, διὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ διὰ τῆς
περιουσίας των, προτιμᾶσι καὶ ἐπιζητοῦσι δημοσίαν ὑπηρεσίαν
αὐξάνουσι τὰς ὑποχρεώσεις των, βλάπτοντες τὴν ἀταραξίαν
των, καὶ ἀπολαμβάνουσι πολλάκις πικρίας! Οἷα κουφότης!

Ὅροι ὠραίου

Ἐὐμορφος καλεῖται ὁ κατὰ τὸ πρόσωπον ὠραίος.

Ἐὐδεικτής ὁ καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὠραίος κατὰ φύσιν.

Περικαλλής ὁ ἔχων ἀσύμμετρα ὄλα νὰ μέρη τοῦ σώματος
χειρᾶς, πόδας, κεφαλῆν κλπ.

Πάντα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν πλήρη ὠραιότητα.